

«МОГИЛІ ТИХІЙ ДОРОГІЙ ВСІМ СЕРЦЕМ ПОКЛОНИСЬ...»

Нещодавно священник Млинівської Свято-Покровської церкви отець Тарас із церковним хором в Ігнатівці відслужили панахиду над жертвами енкаведистської спецгрупи Сафата-Шаблія. Після відправи о.Тарас звернувся до учасників скорботної урочистості із проникливою патріотичною промовою про боротьбу українців за незалежну державу і роль УПА в цій боротьбі. Він наголосив, що для душ покійників потрібна відслужена за їх упокій панахида, а не пишномовні політичні виступи. Від себе додаю: на жаль, подекуди політична тріскотня, навіть нелицемірна, далека від вшанування пам'яті покійних. На завершення виступу отець Тарас прочитав вірш, який з дитинства закарбувався у серці і став найкращою характеристикою патріота-українця:

Куди б не йшов, не їхав ти,

А при шляху спинись.

Могили тихій, дорогій

Всім серцем поклонись.

І хто б не був ти у житті:

Учений чи пастух,

Запам'ятай: отут лежить

Твій найдорожчий друг.

Для тебе він, для мене він

Зробив усе, що міг.

Життя в бою не пожалів,

А рідний край зберіг.

Церковний хор виконав повстанські пісні. Пам'ять загиблих салютом з козацької гармати вшанували козаки Млинівської сотні «Волинської Січі».

І не було псевдопатріотичних промов, а під час поминального обіду, приготовленого Марією Збирун-Циганковою (саме над її родиною відслужили панахиду), зав'язалася щира розмова. Із надр людської пам'яті виринули епізоди жаклих подій шістдесятитрітньої давності. Із розповідей свідків страшного лихоліття вимальовувалися трагічні сторінки історії ріднокраю та України: героїзм і самопожертва учасників визвольної боротьби проти окупантів і підступна жорстокість недолюдків зі спецгрупи, котрі лише за одну ніч у Підбрусені вкинули у криницю 80 закатованих жертв. А таких спецгруп тільки в Рівненській області діяло аж 49! Сафат ще й хизувався, що особисто знищив до п'ятисот «зрадників».

За інформацією колишнього народно-го депутата України Романа Омелчука, котрий у 1994-1995 роках збирав дані про спецгрупу Сафата-Шаблія – ця спецгрупа знищила більш як півтори тисячі переважно найсвідоміших мирних українців. Оскільки місцевість навколо Підбрусеня горбиста, а глибина деяких криниць сягала 87 метрів, тому її діаметр їх був значно ширшим. Отож деякі криниці були вщерть заповнені жертвами енкаведистського терору (свідчення очевидців з Миколаївки).

Вичерпно характеризує банду Шаблія загальновідомий реальний факт.

...20 листопада 1943 року група Шаблія, яка базувалася в хаті Володимира Пилипчука, ввечері розстріляла сім'ю Сергія Збируна: дружину, дочку Людмилу і сина. Під ранок наступного дня їх тіла

завантажили на підводу і згодом вкинули у криницю поляка Юргілевича. Пані Марія залишилася живою, бо на той час була заміжною і мешкала у Дубенському районі.

Там же, в хаті Володимира Пилипчука штаб спецгрупи Шаблія базувався і влітку 1944 року легендарний як штаб «Служби безпеки УПА». Довкола штабу цілодобово чергував озброєний вартовий, на кашкеті котрого, як і на кашкетах усіх «штабістів», красувався тризуб.

За кілометр з лишком від оселі Пилипчука у приміщенні школи села Вітасівка був штаб відділу каральних військ НКВС, де також цілодобово вартував чекіст із зірочкою на кашкеті, а приблизно посередині між цими вкрай ворожими відділами, єдиним і головним завданням яких було «знищувати» один одного, у хаті тієї ж Марії Збирун поселилися чотири офіцери штабу військ НКВС на чолі з майором – начальником цього штабу.

Розповідає Марія Збирун: «Коли весною 1944 року мого чоловіка призвали в Радянську Армію, я, вагітна, повернулася у хату-пустку своїх батьків. Десь на початку літа у мене поселилися майор та ще три офіцери зі штабу, розташованого у селі Вітасівка. На мої аргументи: мовляв, одинока, вагітна жінка, тож раджу перебраться у добротнішу сусідську хату, майор грубо заперечив. Ймовірно, енкаведисти сподівалися, що вночі у мою хату прийдуть справжні зв'язкові УПА...»

Якось ввечері я присіла під деревом і гірко заплакала від щемливих спогадів про рідню. До мене підійшла сусідка і поцікавилася, чого я плачу. Я їй відповіла, що рідних убили і навіть не знаю, де їх могила.

- Якби твоя сестра не змушувала в'язати шкарпетки і светри в ліс, то ніхто твою рідню не стріляв би! – сердито відповіла сусідка і за мить подалася з подвір'я.

Моя сестра Людмила була станичною ОУН-УПА, збирала теплі речі для повстанців.

Увечері днів через десять, коли я видоїла корову і збиралася зайти в хату, до мене підійшов озброєний чоловік із тризубом на кашкеті і різким тоном наказав залишити відро з молоком, а тоді під конвоем повів босу до хати Пилипчука у штаб Шаблія. З хати доносився спів і п'яні голоси. У цьому нетверезому вокалі вирізнявся голос згаданої сусідки, котра живе і дотепер. Не називаю прізвища, бо її діти, як і діти Сафата, не винні у гріхах своїх батьків.

Він привів мене під хату Пилипчука і сказав:

- Зачекай, але не тікай!

З хати відразу вийшов молодий озброєний мужчина, котрого я запитала:

- Ви мене кликали? Я ж боса, а мені не дозволили навіть одягнутися. Що ви хотіли почути від мене?

Він зміряв мене поглядом і мовив:

- Чого тебе кликали? Поки що про це не будемо говорити. Повертайся додому. Але якщо комусь скажеш, де була, то буде з тобою те, що і з твоїми рідними!

Тривожний рій думок і той стан нині

Капличка, біля якої відслужили панахиду.

важко описати. У скронях пульсує: «Чи постріл раніше почую, чи, може, ще впаду? Яку ж то страшну біль десь терпіти? Як вони вбивали рідних?»

Коли відійшла від «штабу» на велику відстань, то навіть не пригадує, як опинилася в хаті.

Тут мене зустріли «квартиранти». Майор різко запитав:

- Где ты была?

Поселенці оточили мене і, погрозили пістолетами, вимагали зізнати, де була.

- Якщо вам скажу, то ввечері мене поповісять, отож вже ви стріляйте. Я ж була в штабі!

- Дура ты, дура! – вигукнув майор. Наш штаб на Вітасувке! Ты же на шляху!»

Від Млинівського районного братства ветеранів ОУН-УПА висловлюю подяку Марії Збирун за мужність, і повагу до своїх батьків і рідних. Дякую, де покояться останки закатованих батьків, сестри і брата, ця горда і сильна жінка не злякалася ще у 1956 році запитати хрест на місці загибелі і запросила священника, котрий відслужив панахиду. Згодом пані Марія встановила пам'ятник, збудувала капличку. Шанують її, там відправляють поминальну службу.

На жаль, немало людей, котрі знають, де покояться останки закатованих, але не вшановують їх: чи то зі страху, чи, може, з байдужості?

Щиро вдячний отцю Тарасу, хором Свято-Покровської церкви, сотнику Млинівської сотні «Волинської Січі» пану Андрію Мосіюку, голові Млинівського осередку УНП пану Олегу Вальчуку, приймцю пану Олександрові Яловцю, дубенчанам і млинівчанам, котрі вшановують пам'ять героїв.

Слава Україні! Героям слава!

Микола МАРТЮК
заступник голови Рівненського обласного Братства УПА,
Млинівського районного Братства ветеранів